

Pasji nos – čudež narave

Pes reševalec II – Iskati in reševati

Seznani smo se z ...

... iskanjem v naravi oziroma z iskanjem pogrešanih oseb. Predstavljena oblika iskanja se v Sloveniji in tudi na tujem pogosto uporablja, saj ljudje zaradi osebnih stisk ali po čudnem spletu okoliščin pogosto in kar na lepem izginejo, za njimi se izgubi sled in pogosto samo neverjetna sposobnost zaznavanja pasjih smrkov nastalo situacijo razreši. Poudariti moramo, da reševalne pse naučimo iskati najmočnejši izvor človeškega vonja in psu ni pomembno katero osebo išče. V procesu učenja vonj človeka povežemo na primarno nagrado (hrana, igra), ki ima za psa resnično ogromno vrednost in bo iskal s ciljem čim hitreje doseči pričakovano nagrado. Spretnost uporabljati smrček za iskanje v naravi nadgradimo z izgradnjo sposobnosti natančne preiskave iskalnega področja in z nakazovanjem najdbe/pogrešane osebe. Iskati v naravi pogrešano osebo pomeni za psa najboljši približek oziroma simulacijo naravne oblike iskanja oziroma lova na divjad. Oblika iskanja, ki jo bomo predstavili kot naslednjo zahteva od psa in vodnika še dodatne in specifične sposobnosti in vrline.

Iskanje izpod ruševin

Navada je takšna, tako v Sloveniji kakor drugod v svetu, da velik delež vodnikov reševalnih psov le-te uri sočasno za iskanje pogrešanih v naravi in za iskanje zasutih pod ruševinami. Obe vrsti reševalnega dela imata kar nekaj stičnih točk, kakor tudi razlik, zato moramo pasji smrček privaditi in priučiti vohljanja za človeškim vonjem tako v naravi kakor na zruških.

Tista najpomembnejša podobnost pri obeh vrstah reševalnega vohljanja je iskanje človeškega vonja in ne določene osebe in nakazovanje najdbe. Ostali elementi, ki sestavljajo iskanje prinašajo razlike – ena najočitnejših je področje iskanja. Iskanje izpod zruškov se kakopak močno razlikuje od preiskovanja v naravnem okolju. Kuža se mora naučiti premagovati specifične zahteve, ki jih ruševina prinaša – gibanje po ruševini ni preprosto, pogosto je precej nevarno, saj ruševino sestavlja poškodovan gradben material pogosto pomešan s steklom, žebli, počenimi stropnimi in stenski konstrukcijami, stalnica so ogromne količine prahu, težko prehodno področje, nevarnosti napeljav – električnih, vodnih, kanalizacij, toplotnih, plinskih itn. Celotna površina ruševine ni stabilna, kuža se mora pogosto plaziti in samostojno preiskati področje, saj je hoja po ruševini za vodnika zaradi teže prenevarna. Ruševino spremljajo številni vonji

po hrani, oblačilih, pohištvu, hišnih ljubljencih, mrhovini itn., ki so koncentrirani na omejenem področju. Nikakor ne smemo zanemariti zvoke težke mehanizacije, saj sočasno s pasjim preiskovanjem potekajo izkopavanja zasutih. Kuža potrebuje marljivo, vztrajno privajanje na gibanje po ruševini. Hkrati moramo samo sposobnost gibanja po ruševini spojiti z nosnim delom oziroma z iskanjem pogrešanih, zakopanih pod stavbnimi konstrukcijami.

Nikakor preprosto delo. Miselni in fizični izziv za psa. Pri ruševinskem nosnem delu moramo pri smršku razviti sposobnost mikrolokacije človeškega vonja (ob ignoriranju vseh ostalih motečih elementov). Vonji se v ruševini širijo drugače kakor v naravi, saj so ljudje pogosto zasuti in se vonj širi skozi ozke prehode – cevi, špranje in naloga psa je, da nas na najdbo opozori šele po opravljeni mikrolokaciji – pomeni, da se kuža ne bo prožil na vonj, ki potuje po površju, temveč se bo osredotočil najti izhodišče tega vonja in nas bo šele ob mikrolokaciji opozoril na lokacijo zasutega. Ni vseeno ali bomo izkopavali nekaj metrov stran od zasutega ali ravno tam kjer se zasuta oseba nahaja.

Iskanje zasutih v ruševini zahteva zelo natančen pasji nos, ki je pripravljen vztrajati, iskati rešitev zagate o najmočnejšem izvoru človeškega vonja. S podobno nosno problematiko se srečujejo štirinožci, katerih naloga je ...

... iskati zasute pod snegom

Razumeti psa

InterAktivna Spletna Izobrazba Psa

Kužki, katerih nosna naloga se začne nad gozdno mejo, se pogosto odzivajo na ime lavinski psi. Naloga za katero se urijo lavinski psi je čim hitrejša najdba zasutih pod snežno odejo, saj vemo, da je možnost preživetja popolnoma zasutih z vsako minuto manjša (prvih 18 minut je možnost preživetja 91 %, po 35 minutah se ob pomoči zračnega žepa, ki ga ujeti ustvari s pomočjo dlani zmanjša na zgolj še 34 %). Tako se reševalci v gorah soočajo z ekstremnimi razmerami in hkrati neumorno tekmujejo s časom. Nič kaj lahko poslanstvo.

Iskanje oseb, ki jih je odnesla plazovina zahteva izurjene gornike, vodnike reševalnih psov in vrhunsko izurjene pasje nosove. Sama že vrsto let opažam, kako izjemno težko iščejo psi predmete (žoge) v času snežne odeje. Pri iskanju predmetov v snegu imajo pogosto odločilno vlogo pri uspešnosti pasjega nosu sledeči elementi – sestava snežne odeje (pršec omogoča lažjo mikrolokacijo, star, z vremenskimi vplivi obdelan sneg je slabo prepusten, kuža mora imeti že resnično veliko izkušenj in dobro nosno kondicijo, da njegovo iskanje pripelje do uspešnega končnega rezultata – najdbe), material, ki ga išče kuža (veliko

teže odkrije gumijasto žogo kakor staro tenis žogico prepojeno z mnogimi vonji), globina zasutja in izurjenost pasjega smrčka. Nikakor ne gre zanemariti vetrovnih razmer, zunanje temperature, telesne in mentalne kondicije psa, vztrajnosti, želje, skorajda potrebe priti do cilja – objekta iskanja.

Tri opisane vrste iskanja reševalnih psov, iskanje pogrešanih (v naravi), iskanje zasutih izpod ruševin in izpod snega (plazov), so bile vrsto let (celo desetletij) edini uporabljani načini iskanja. Omenjeni načini iskanja so osredotočeni na izsleditev individualnega človeškega vonja (topla sled – mikroelementi, ki jih pušča za sabo človek – kakor nekakšen oblak vonja, ki se širi od človeškega telesa in te mikrodelce pasji nos zaradi svojih neverjetnih sposobnosti zaznava in jim sledi s ciljem priti do končnega objekta, človeka oziroma nagrade, ki smo jo na človeški vonj klasično povezali). Pri tovrstnih iskanjih se pasji nosovi poslužujejo dela z visokim nosom, ki ga povežejo s cikcak preiskavo – reviranje. Tako s pomočjo zračnih tokov in gibanja po področju stikajo za pogrešano osebo.

Nedolgo tega se je delo reševalnih psov obogatilo z dvema dodatnima in popolnoma drugačnima načinoma reševalnega nosnega dela – prvi način iskanja se je v reševanje prithotapil iz vod klasične in policijske kinologije in ga poznamo pod imenom ...

... sledenje

Sledarji so psi, ki svoj smrček prilepijo tesno ob tla in se premikajo strogo po stopinjah tiste osebe, ki jo morajo najti. S strokovno terminologijo opisano nosno delo imenujemo izdelovanje hladne sledi, ki ni nič drugega kakor poškodba tal zaradi hoje pogrešane osebe (na tako poškodovanih tleh pride do različnih kemičnih procesov, ki v kombinaciji z vonjem osebe – mikrodelci tvori hladno sled). Človeškemu očesu tovrstne poškodbe tal ostanejo nevidne, nikakor pa se ne morejo vonji skriti izurjenemu smrčku psa.

Sledenje v reševanju se od ostalih treh načinov iskanja pogrešanih razlikuje predvsem v načinu uporabe smrčka in dejstvu, da kuža išče čisto določeno osebo. Kuža še zmeraj išče pretežno v naravnem okolju in mora biti seznanjen z različno naravno konfiguracijo, ne smejo ga zmotiti prehodi iz travnika v gozd ali preko kolovozne poti itn. Kuža lahko išče prosto ali pripet na sledni povodec in primerno oprtnico. Prav tako moramo kuža priučiti nakazovanja predmetov, ki bi jih morda odvrigel (ali izgubil) pogrešani. Kuža nam lahko predmet nakaže z leganjem, prinašanjem, stojo – nujno je, da predmeta ne zgreši, saj nam morebitna najdba predmetov sporoča, da smo na pravi poti. Najdbo kuža nakaže na različne načine – najpogosteje se vodniki poslužujejo lajanja.

Slediti (celo minimalni) poškodbi tal nikakor ni preprosto, saj zahteva zelo koncentriranega, natančnega kosmatinca, ki svojega smrčka niti za trenutek ne 'odlepi' od tal (dejansko nos potuje med stopinjami) in mora odmisлити prav vse ostale sledi, ki gotovo križajo vonj, ki ga mora pes zasledovati. Pogosto se pasji nos srečuje s sledmi, ki so stare več ur (tudi več dni) in na katere delujejo različni vremenski vplivi od dežja, vetra, vročine itn., ki vonj spreminjajo, brišejo ali na kakšen drugačen način vplivajo na končni izid nosnega dela.

In če ste že mislili, da se reševalno delo zaključuje z umetnostjo imenovano izdelava hladne sledi potem boste naslednjic spoznali reševalne pse, ki so prečko nosnega poslanstva dvignili še nekoliko višje.

Razumeti psa

InterAktivna Spletna Izobrazba Psa